

بیماری فاویسم:

G6PD (جی.سیکس.پی.دی) یکی از آنزیم‌های مهم گویچه‌های سرخ است. کاهش این آنزیم می‌تواند منجر به تخریب بیشتر گویچه‌های قرمز خون در اثر مواد دارویی و شیمیایی، تب، و مصرف باقلا، شود که در این صورت فرد مبتلا به بیماری فاویسم می‌شود. در بدن افراد مبتلا به این بیماری، یا گلبول‌های قرمز نمی‌توانند مقدار کافی آنزیم بسازند و یا آنزیم ساخته شده نمی‌تواند به درستی فعالیت کند. لذا حوادث اکسیداسیون منجر به کم‌خونی و پاره شدن گلبول قرمز می‌گردد.

تشخیص بیماری:

برخی تست‌های آزمایشگاهی با استفاده از نمونه خون فرد مبتلا می‌توانند وجود این بیماری را اثبات کنند.

علائم:

حاصل این فرآیند به صورت کم‌خونی شدید، اسهال و استفراغ، تهوع، زردی سفید چشم، زردی پوست و خونی شدن رنگ ادرار (دفع ادرار به رنگ چای کدر و پررنگ) خواهد بود که اکثراً به دنبال مصرف باقلا حادث می‌شود.

وقتی کودک دچار همولیز خون می‌شود، چه اتفاقی در بدن وی می‌افتد؟

فردی که دچار همولیز می‌شود، پس از تخریب گلبول‌های قرمز خونس، گلبول‌های قرمز جوان وارد گردش خون می‌شوند که همین پدیده جوان شدن گلبول‌های قرمز خون،

بیماری را کنترل می‌کنند و کودک در بیمارستان بیشتر از نظر میزان آب و نمک خون، مورد کنترل قرار می‌گیرد و در صورت نیاز، به او خون تزریق می‌شود.

چرا باقلا بیشتر از همه منجر به بروز علائم بیماری فاویسم در کودک می‌شود؟

باقلا از جمله مواد اکسیدان است، یعنی موادی که اکسیژن در آنها زیاد تولید می‌شود. همین امر باعث می‌شود که گلبول‌های قرمز فاویسمی‌ها در مقابل مواد اکسیدان از بین بروند یا پاره شوند. این بیماری می‌تواند نه تنها با خوردن باقلا، بلکه با بوییدن گل و گرده‌های باقلا و نفتالین و یک‌سری از داروها، باعث تب و عفونت شود.

علاوه بر باقلا، چه مواد اکسیدان دیگری در این امر دخیل هستند؟

داروهای اکسیدان، مثل آسپیرین، استامینوفن، کوتریموکسازول، ویتامین کا (K)، سولفامیدها، داروهای ضد مالاریا، نفتالین، حنا و داروهای متفرقه دیگر ممکن است در این بیماران باعث همولیز یا شکسته شدن گلبول‌های قرمز شوند.

آیا ممکن است کودکی که قبلاً باقلا خورده حالا بعد از خوردن باقلا دچار علائم بیماری شود؟

نه. خیلی از خانواده‌ها می‌گویند کودکشان قبلاً مثلاً داروی کوتریموکسازول یا باقلا مصرف می‌کرده، ولی این مشکل را نداشته است. ما هم می‌گوییم نباید خانواده‌ها را نسبت به این بیماری ترسانند. چون با اینکه این بیماری تا آخر عمر همراه فرد است، ولی این علائم ممکن است فقط یک بار به سراغ او بیاید. بنابراین، ما فقط به خانواده‌ها آگاهی می‌دهیم؛ یعنی باید به آنها گفت که اگر کودکشان این بیماری را دارد، حتی از کنار مزارع باقلا هم رد نشوند، چون همین کار می‌تواند باعث همولیز و شکستن گلبول‌های قرمز کودک شود. همچنین فاویسمی‌ها نباید در منزل از نفتالین و حشره‌کش استفاده کنند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران
قطب جامع علمی طب کودکان
بیمارستان مرکز طبی کودکان
(واحد آموزش سلامت دفتر پرستاری)

راهنمای والدین درباره بیماری فاویسم

- داروهای ضد مالاریا: کلروکین، پریماکین، پاماکین، کیناکرین، کینین.
- سولفونامیدها: **کوتریموکس آزول** (تری متو پریم، سولفومتوکسازول)، نالیدیکسیک اسید (سولفاستامید)، سولفاپریدین، سولفانیلامید، سولفادیازین، سولفی سوکسازول
- ترکیبات نیتروفوران: فوروکسون، فورودانتین، فورابن، نیتروفورانتوئین، فورازولیدون، نیتروفورازون (فوراسین)، سپتاپرین.
- داروهای متفرقه: **آس پرین، استامینوفن، سد بیروفلوکس اسدین، نفتالین، متیلن بلو،** پروبنسید، استیل سالیسیلیک اسید، فنازوپریدین، فنیل هیدرازین، بنزن، ایزونیازید، بلودومتیلین.

بیمارستان آموزشی درمانی پژوهشی مرکز طبی کودکان:
آدرس: تهران، انتهای بلوار کشاورز، خیابان دکتر محمد قریب، جنب
بیمارستان امام خمینی (ره)، پلاک ۶۲، مرکز طبی کودکان
وبسایت بیمارستان: (آموزش به بیمار)
<http://chmc.tums.ac.ir>

آیا بیماران مبتلا به فاویسم می‌توانند از ویتامین‌ها و مواد معدنی استفاده کنند؟

مصرف مکمل‌ها در بیماران مبتلا به فاویسم، باید با اطلاع پزشک معالج باشد. مصرف ویتامین‌ها و مواد معدنی در صورتی که زیر نظر پزشک معالج باشد، هیچ خطری را برای این بیماران ایجاد نخواهد کرد.

آیا فاویسم قابل درمان است؟

این بیماری درمان قطعی ندارد و تنها اقدام مؤثر، پیشگیری از بروز حمله همولیز با پرهیز از مواجهه با مواد اکسیدان، و در صورت بروز حمله، مراجعه سریع به پزشک جهت اقدامات نگهدارنده و حمایتی برای پیشگیری از عوارض همولیز است. درمان فاویسم شامل حذف عوامل محرک این بیماری است. به عبارت دیگر، شما باید بیماری یا عفونت کودکان را مداوا کرده و مصرف برخی داروها را متوقف کنید. برخی از کودکان که علائم شدید کم‌خونی را نشان می‌دهند که باید در بیمارستان تحت درمان قرار گیرند. در بیمارستان به این افراد، اکسیژن، مایعات و در صورت نیاز خون سالم، تزریق می‌شود. در موارد بسیار نادر، این بیماری ممکن است به مشکلات جدی جسمی منجر شود. عواملی که در مبتلایان به فاویسم باعث تخریب گلبول قرمز می‌شود، شامل:

- باقلا، به هر شکل موجود.
- مشقات ویتامین کا (K).